

θωσε ν' ανταποκριθῆ πλήρως εἰς τε τοὺς χαλεποὺς καιροὺς καὶ εἰς τὰς προσδοκίας τῶν Κρητῶν.

Ἡ «Ποικίλη Στοά» ἐκτιμῶσα τὰς ἐργασίας ταύτας τοῦ διαπρεποῦς ἀνδρός, τοῦ τιμῆσαντος ἅμα πάντοτε διὰ τῆς σοφῆς συνεργασίας του αὐτῆν, ἐθεώρησεν ἐπιτακτικὸν καθήκον νὰ κοσμήσῃ τὴν πινακοθήκην τῆς διὰ πιστοτάτης ἀπεικονίσεως τῆς ἐκφραστικῆς φυσιογνωμίας του. Ὁ κ. Σκαλτσούνης ἀπὸ τῆς εἰς Κρήτην μεταβάσεώς του, ἀπέσχεον ἔνεκα τῶν νέων ἀσχολιῶν, τῶν δημοσιεύσεων καὶ τῆς συγγραφῆς, ἔκτακτον δ' ἀληθῶς ἀπονέμει τιμὴν τῇ «Ποικίλῃ Στοᾷ», ἀποστείλας, ἐξαιρετικῶς χάριν αὐτῆς, τὸ κατωτέρω δημοσιεύμενον περισπούδαστον αὐτοῦ ἄρθρον.

Ἐν Χαλέπῳ τῇ 10ῃ Ἰουνίου 1898

Ἄξιότιμε Κύριε Ἀρσένε,

Λυποῦμαι μὴ λαβὼν μικρὰν ἀνεδιν ἀπὸ τὰς περὶ Κρήτης ἀσχολίας μου, διὰ νὰ σὰς ὑποσχεθῶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ζητουμένου μοι ἄρθρου. Ἡμέρας καὶ νυκτὸς πρέπει νὰ γράφω ὑπομνήματα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἐπιστολάς εἰς τὰς διαφόρους τῆς νήσου ἐπαρχίας.

Θέλων ἐν τούτοις νὰ μὴ καθυστερήσω εἰς τὴν συμμετοχὴν μου ἐν τῇ «Ποικίλῃ Στοᾷ», ἣν ἀληθῶς ἡ φιλοπονία σας κατέστησεν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν λαμπρὸν ἔργον, σὰς πέμπω διὰ τὸν τόμον τοῦ 1899 ἀνέκδοτον διατριβὴν μου, ἣν ὀλόκληρον ἦ μέρος αὐτῆς δύνασθε νὰ δημοσιεύσετε.

Ὡς ἡμέτερος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΑΠΟΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΟΥ

I

ΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ, πεποιθήσεις καὶ ἐπιστημονικαὶ ἐπαγγελίαι λαμβάνουσαι τὴν ἀφετηρίαν αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς ἀληθείας, εἶνε αἱ πασῶν ὀλεθριώτεραι ἰάν, κατὰ τὴν ἀνέλιξιν των ὀλισθαίνουσαι ἐπὶ πεπλανημένης ὁδοῦ μᾶς ὀδηγῶσιν εἰς συμπεράσματα ἄτοπα, ἀσύστατα καὶ ψευδῆ. Διότι, διδασκαλία καὶ γνῶμαι, ἔχουσαι ὡς ἀρχὴν ἢ ὡς στήριγμα μίαν ἀλήθειαν, συνίστανται εἰς τὴν συνείδησιν πάντων, ἡ δὲ παρείσφρυσσα καὶ συμπορευομένη πλάνη γίνεται εὐκόλως ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν μὴ πε-

πειραμένων περὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν πραγμάτων καὶ περὶ τὸν χωρισμὸν καὶ διάκρισιν τῶν συναποτελούντων σύνολον πλάνης ἅμα καὶ εὐθυγνώσας στοιχείων.

Οἱ σοφισταὶ καὶ οἱ πωληταὶ ψευδῶν διδαγμάτων καὶ ἐπαγγελιῶν προβαίνουσιν ἐνίοτε εἰς συμπεράσματα ἐξ ἀληθοῦς γεγονότος ἢ ἐκ λογικῶν ἀρχῶν χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀναγκαῖος σύνδεσμος μεταξύ τοῦ πρώτου καὶ τῶν τελευταίων. Ἄλλοτε ἀποδίδουσι τ' ἀποτελέσματα τῆς συγχρόνου καὶ συνθετικῆς ἐπιδράσεως πολλῶν αἰτίων εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν τὸ ὁποῖον ὁ σοφιστὴς ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξάρῃ καὶ ἀπομονώσῃ ἀπὸ πάντα τὰ λοιπὰ. Ἄλλοτε πάλιν ὁ σοφιστεύων ἀναφέρει γεγονότος τι πραγματικὸν ἢ ὀρθὴν τινα σκέψιν καὶ ἐξάγει ἐξ αὐτοῦ ὠρισμένον συμπέρασμα, ὑποκρύπτων ἄλλας σκέψεις ἢ γεγονότα ὑδηγοῦντα εἰς ἐναντία συμπεράσματα καὶ ἀποκαλύπτοντα τὴν πλημμύλειαν τοῦ γενομένου συλλογισμοῦ.

Δι' ἀκριβοῦς ἐρεύνης τῶν πραγμάτων καὶ διὰ φιλοσοφικῆς ἀναλύσεως δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν τὴν σοφιστείαν καὶ τὴν πλάνην τῆς διδασκομένης προτάσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε εἰς πάντας καὶ πάντοτε ἐφικτόν. Ὡς ἐκ τούτου προκειμένου λόγου περὶ ζητημάτων ἐπεγειρομένων παρὰ τινι λαῶ, ἐφ' ὧν πρέπει ἀπαντες νὰ μορφώσωσιν ἰδέαν τιὰ καὶ πεποίθησιν ὡς συνδεομένων μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου, ὀφείλομεν, τιθέμενοι κατὰ μέρος τὰς φιλοσοφικὰς καὶ ὑπερβατὰς θεωρίας, νὰ ὑποδεικνύωμεν πρακτικῶς τὰ σημεῖα τῆς πλάνης καὶ τῆς σοφιστείας, ὑποβοηθοῦντες τὴν περὶ αὐτῶν εὐθυκρίσιν.

Ἡλιπίζον ὅτι μετὰ τὰς γενομένας δημοσιεύσεις εἰς τὴν Ἑσπερίαν καὶ μετὰ τὴν γενομένην ἐπιστημονικὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀρχῶν τῆς ὑλοδοξίας, τοῦ μονισμοῦ, τῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ πάντων τῶν λοιπῶν τῆς ἀθεΐας καὶ ἀνηθικότητος θεωρημάτων, οἱ παρ' ἡμῖν ὑλοδοξοῦντες, μελετῶντες τὰ συμπεράσματα τῶν νεωτέρων ἐκζητήσεων καὶ τὰς σοφὰς ὑποθήκας τῶν κρατίστων φυσιοδιφῶν ἀπὸ τοῦ Φαραδᾶν μέχρι τοῦ Παστέρ, θὰ ἔπαυον διδάσκοντες καὶ διαδίδοντες τὰ ἐπιστημονικῶς καὶ ὀριστικῶς καταδικασθέντα. Ἀλλὰ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἐπληροφορήθη ὅτι καθηγηταὶ δημοσίων ἰδρυμάτων ἀκολουθοῦσι διδάσκοντες ἀπαισίους διδασκαλίαις, μετ' ἐνδομύχου δὲ λύπης παρετήρησα δημοσιευμένην κατὰ μετάφρασιν εἰς μίαν τῶν ἐφημερίδων τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀναγέννησις» μίαν τῶν πονηροτέρων συγγραφῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγῶνος, «ὁ ἀνθρωπος κατὰ τὴν ἐπιστήμην» ὑπὸ τοῦ Βύχνερ.

Δὲν προτίθεμαι ἐν ἐνὶ ἄρθρῳ νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀποτροπαίων τῆς ὑλοδοξίας καὶ τοῦ σκεπτισμοῦ θεωρημάτων, θὰ περιορισθῶ δὲ μόνον νὰ ὑποδείξω τὰ σημεῖα τῶν σοφισμάτων καὶ τοὺς τρόπους δι' ὧν οἱ νέοι σοφισταὶ ἀποπλανῶσι τὴν νεότητα, καὶ τοὺς μὴ ἐπιδιδόμενους εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ τοὺς λαοὺς ἐν γένει.

II

Μεταξὺ τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν φαινομένων καὶ λειτουργιῶν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως ὑπάρχει στενὸς σύνδεσμος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξάρτησις τῶν ψυχικῶν καὶ ὀργανικῶν φαινομένων. Ἡ βεβαίωσις αὕτη εἶνε ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητος. Τραῦμα ἢ ἄλλη νόσος τοῦ ἐγκεφάλου προκαλεῖ ἀλλοίωσιν τῶν νοητικῶν καὶ βουλευτικῶν δυνάμεων, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν παραφροσύνην. Ἐκ τοῦ συνδέσμου τούτου τῶν ψυχικῶν καὶ ὀργανικῶν φαινομένων οἱ ὑλοδοξοῦντες προβαίνουν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀπλῆ σωματικὴ μηχανὴ ὑπέκουσα εἰς τοὺς μοιραίους καὶ ἀμεταβλήτους νόμους τῆς φύσεως, στερημένη ἐλευθέρας βουλήσεως καὶ πνευματικῆς τινος δυνάμεως. Αἱ πεποιθήσεις τῆς ἀνθρωπότητος περὶ ἀύλου ἐλευθέρας δυνάμεως, αἱ διδασκαλῖαι πάντων τῶν περικλεῶν τῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν, εἶνε φαντασίας ἀποκρήματα, τὸ μὲν διότι ἅμα προσβληθῆ καίριως τὸ σῶμα, καὶ ἰδίως ὁ ἐγκέφαλος, ἀλλοιοῦνται καὶ αἱ πνευματικαὶ λειτουργίαι, τὸ δὲ διότι δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τίνι τρόπῳ δύναμις ἄυλος καὶ πνευματικὴ, δύναται νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῆς ὕλης καὶ τοῦ σώματος. Τώρα ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται τὸ σημεῖον τοῦ σοφίσματος.

Καταλήγοντες εἰς τὸ συμπέρασμα παραγκωνίζουσι σπουδαῖα γεγονότα καταδεικνύοντα ὅτι πολλάκις ὁ ἐγκέφαλος εἶνε εἰς πλήρη καταστροφὴν ὀργανικὴν, αἱ δὲ νοητικαὶ δυνάμεις διατηροῦνται μέχρι τέλους ἐν ὑγιεῖ καταστάσει, καὶ ὅτι οἱ ἐγκέφαλοι τῶν παραφρόνων ἐξεταζόμενοι μετὰ θάνατον δὲν παριστῶσι πάντοτε ἀλλοίωσιν τινά, — λησμονοῦσιν ὅτι αἱ ιδέαι, τὰ συναισθήματα, αἱ ἐνοράσεις, καὶ ὅλος ὁ νοητικὸς τοῦ ἀνθρώπου βίος εἶνε πνευματικὸς, ἢ δὲ παραγωγὴ τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῆς ὕλης εἶνε φυσικῶς ἀδύνατος, — δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει ὅτι τοῦ ὄργανου τοῦ ἐγκεφάλου ἀλλοιομένου, αἱ χρησιμοποιούμεναι ὑπ' αὐτοῦ ὑπηρεσίαι εἰς τὸ πνεῦμα εἶνε ἀναγκαίως ἐλαττωματικαί, οὐχὶ διότι ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύονται, ἀλλὰ διότι δὲν δύναται εὐρύθμως νὰ συνεργασθῆ μετὰ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως, — μέχρι δὲ τοιούτου προβαίνουν παραλογισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ αὐτεξούσιον καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως διαμφισθητοῦσι καὶ διαρρήδην ἀρνοῦνται.

Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, ἢ ἐνυπάρχουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δύναμις τῆς διευθύνσεως τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ὡς τοῦ ὑπαγορεύει τὸ καθήκον, καὶ ἢ λαμβανομένη ἀπόφασις ἐναντίον τῶν σωματικῶν ροπῶν καὶ ὀρέξεων, εἶνε ἀκαταγώνιστος ἀπόδειξις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπαρ-

χρύσης πνευματικῆς δυνάμεως, ἀνεξαρτήτου τῶν μηχανικῶν τοῦ σώματος νόμων. Βεβαίως, λέγουσιν, οἱ ὑλοδοξοῦντες, ἐὰν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει αὐτεξούσιος δύναμις, αὕτη ἐκπορεύεται ἐκ πνευματικῆς αὐλοῦ ἀρχῆς μὴ ὑπαγομένης εἰς τοὺς νόμους τοῦ ἀπτοῦ καὶ ὄρατου κόσμου. Ἄλλὰ τοιαύτη δύναμις δὲν ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αἱ πράξεις του εἶνε τὸ ἀπαύγασμα τῶν κινήσεων τοῦ ἐγκεφάλου ἐξαρτωμένων ἐκ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἐκ τοῦ εἶδους τῶν βρωμάτων, ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀτμοσφαιρας. Φονεύων ὁ ἄνθρωπος τὸν ὅμοιον του ἢ εὐεργετῶν αὐτόν, δὲν εἶνε ὑπεύθυνος τοῦ ἐγκλήματος οὐδ' ἔχει ἀξίαν τινα διὰ τὰς γενομένας εὐεργεσίας. Ἀρετὴ καὶ κακία, προδοσία ἢ ἔργα εὐποίας καὶ αὐταπαρνήσεως, εἶνε λέξεις κεναὶ νοήματος, διότι πάντα γίνονται κατ' ἀνάγκην ὡς τὰ φαινόμενα τῶν ὀρυκτῶν, τῶν φυτῶν καὶ τῶν κτηνῶν. Ταῦτα διδάσκει ὁ πολὺς Βύχγερ, οὗτινος τὰς συγγραφὰς ἀναφέρουσι μετὰ βδελυγμίας ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, σήμερον δὲ προτείνονται εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῶν μεταφραστῶν καὶ τῶν συντακτῶν τῆς «Ἀναγεννήσεως» ὡς τὰ ἐξαχόμενα τῶν τελευταίων τῆς ἐπιστήμης προόδων! Ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπόντος ὅτι ἡ οὐσία τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως εἶνε «ἀρχὴ αἰθέλου, ἄφθαρτος, ἀλλοτρία σωματικῆς φύσεως», μέχρι τοῦ Καρτεσιου βελαιοῦντος ὅτι οὐδὲν μαθηματικὸν θεώρημα ἀποδεικνύεται μετὰ τσαυτῆς ἐναργείας, ὅσον ἡ βεβαίωσις ὑπάρξεως πνευματικῶν δυνάμεων ἀνεξαρτήτων τῆς ὕλης, πάντες οἱ τὰ πρῶτα φέροντες εἰς τὰς φιλοσοφικὰς καὶ φυσιολογικὰς ἐπιστήμας, καὶ οἱ μεγάλοι ἐρμηνευταὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ ἀπὸ τοῦ Κικλήρου μέχρι τοῦ Παστέρ, χαρακτηρίζουσιν ὡς παραφροσύνης θεωρήματα τὰς διδασκαλίας τοῦ ἀσήμενου Ιατροῦ Βύχγερ, τὰς ὁποίας οἱ ἐν Ἑλλάδι διαδίδοντες ἀποδέχονται ὡς ἀδιαφιλονεικτοὺς ἀληθείας.

Ἀνέφερον ἀνωτέρω, ὅτι δὲν προτίθεται ν' ἀνασκευάσω ἐν μιᾷ διατριβῇ τ' ἀνόσια καὶ ἠθοφθόρα θεωρήματα. Ὑποτυπῶ ἀπλῶς τὰ σημεῖα τῶν σοφισμάτων καὶ ἀποπλανήσεων, ὅπως ὑποδείξω ὑμῖν διὰ τίνων μέσων καὶ ἀποσιωπήσεων καὶ παραγκωνισμοῦ γεγονότων ἐργάζονται οἱ ἀναλαβόντες τὴν ἀποκτήνωσιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συκοφαντοῦντες τὴν ἐπιστήμην, ὅπως ἀπομακρύνωσι τὴν ἄπειρον νεότητα ἀπὸ ἀλήθειαν ἐφ' ἧς πάντες οἱ ἱεροφάνται τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας δημοφώνως ἀποφαίνονται καὶ εἰς τὴν μᾶς ὀδηγοῦσι γεγονότα ἀναμφισβήτητα καὶ περιφανῆ. Ὁ μέγας μύστης τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, τὸ κέντρον τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀντιλήψεων, τῶν κρίσεων, τῶν συναισθημάτων, τῶν πνευματικῶν φαινομένων καὶ ἐνεργειῶν, εἶνε ἀναγκαιῶς πνευματικὸς, διότι πρὸς συλλει-

τουργίαν, πρὸς διαμόρφωσιν, πρὸς σύνθεσιν, πρὸς παραγωγὴν πνευματικῶν ὄντων, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ δύναμις πνευματικὴ, δύναμις ἐλευθέρα, δύναμις τῆς αὐτῆς οὐσίας τῶν παραγομένων. Εἶνε κέντρον ἅμα καὶ ἀκτινοβολία ἐξ ἧς ἐκπορεύονται αἱ δημιουργίαι τῆς φαντασίας, τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀρετῆς, ἐξωτερικευόμεναι διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, διὰ τῆς φωνῆς καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων δι' ὧν ἡ μυστηριώδης δύναμις συγκοινωνεῖ μὲ τὸν ἀπτόν καὶ ἐξωτερικὸν κόσμον.

Ἐντὸς μικροῦ θὰ γνωρίσετε εἰς τίνα σημεῖα μᾶς ὀδηγοῦσιν οἱ νέοι οὔτοι διδάσκαλοι τῆς νέας ἐπιστήμης, ἣν ἐπιγράφουσιν «ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἐπιστήμην».

III

Ἐν ἑτερον ὑπόδειγμα τῶν μεγάλων σοφισμάτων τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου εἶνε τὸ καλούμενον σύστημα τῆς ἀπαισιοδοξίας ἐξ οὗ ἐπήγαγε καὶ τὸ περὶ τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς ζήτημα. Τὸ ζῆν εἶνε ἄρα γε τοῦ κόπου ἀντάξιον ;

Ἡ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ροπή εἶνε ἀκατάσχετος, ἡ δὲ ὀδύνη ὁ σταθερὸς τοῦ ἀνθρώπου κληρὸς. Μεγалоφυΐα, ἀρετὴ, σπουδαῖος καὶ ἄκαμπτος χαρακτήρ, δόξα, πλοῦτος, οὐδὲν δύναται ν' ἀπομακρύνῃ τὴν λύπην ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀπ' ἐναντίας ὡς διὰ τῆς προστριψέως τοῦ λίθου ἀναλάμπει τὸ φῶς, οὕτω ἡ καρδία πρέπει νὰ τρωθῇ διὰ τοῦ κόπου καὶ τῆς θλίψεως, ὅπως ἐξ αὐτῆς ἀναλάμψῃ ἡ ἀρετὴ, ἡ ἀφοσίωσις, ὁ ἠρωϊσμός καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ κεκρυμμένοι θησαυροί. Οἱ εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιούμενοι, οἱ ἥρωες τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ τὴν ἰδίαν πατρίδα εὐεργετοῦντες καὶ ἑαυτοὺς ἀπαρνούμενοι εἶνε τὰ προνομιούχα τῆς ὀδύνης τέκνα.

Ἐπὶ τῶν ἀληθειῶν τούτων σοφιστευόμενος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου ὁ Σχοπενχάουερ, ὀπαδὸς ἀρχῶν ἀθείας καὶ σκεπτικισμοῦ, ἔριπτε τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἀπαισιοδοξίας. «Κακοποιὸς ἀρχή, ἔγραφε, παρήγαγε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἔθετο ἐν αὐτῷ τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθάνεσθαι τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν πόνον, ὅπως διὰ τῆς στερήσεως τῆς πρώτης καὶ διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ὀδύνης καὶ τῆς θλίψεως καταταραχνῇ αὐτόν. Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ καὶ τῇ ἀπογνώσει μας ἄς ἐξεγερθῶμεν κατὰ τῆς τυραννικῆς καὶ κακοβούλου ἀρχῆς, καὶ εἰς τὸ πείσμα αὐτῆς ἄς ἐξοντώσωμεν τὴν παραχθεῖσαν ἀνθρωπότητα διὰ μιᾶς παγκοσμίου αὐτοκτονίας. Ἡ γυνή, ἰδοὺ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ὄργανον τοῦ κακοῦ καὶ τῆς τυραννίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀποχώρησις ὀριστικὴ τοῦ ἑτέρου ἀπὸ τὸ ἕτερον φύλον,

καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἀνέρχεται ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἡ αὐτοκτονία ἐπιτελεῖται ἄνευ χύσεως αἵματος, καὶ ἡ ἀντεκδίκησις κατὰ τῆς πονηρᾶς τῆς φύσεως δυνάμεως ἔσται πλήρης καὶ περιφανής».

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ διδάσκαλος, ὁ δὲ μαθητὴς Χάρτηαν καὶ συνεργάτης τοῦ Βύχνηρ ἐτελειοποίησεν ἐν ταῖς ἡμέραις μας τὴν περὶ αὐτοκτονίας διδασκαλίαν. Πρὸς τί λέγει νὰ περιμένωμεν τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς διὰ τῆς παύσεως γεννήσεως νέων ἀνθρωπίνων πλασμάτων; Ἄς ὀρισθῇ μίᾳ ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης ἐκατόμβης καθ' ἣν ἄς αὐτοκτονήσωμεν πάντες. «Τίς εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ βίου; Ἡ ἡδονή, ἰδοὺ ὁ σκοπὸς πάσης αὐτοῦ σκέψεως καὶ ἐνεργείας. Ἄλλ' ἐὰν οἱ πόνοι ὑπερτερῶσι τὰς ἡδονάς, ἡ διατήρησις τῆς ζωῆς εἶνε ἀληθῆς μωρία. Οἱ ἐκπολιτισθέντες τῶν ἀνθρώπων εἶνε δυστυχέστεροι τῶν βρ-
θάρων· οἱ βάρβαροι ἀθλιώτεροι τῶν ζώων· τὰ ζῶα δυστυχέστερα τῶν φυτῶν· τὰ δὲ φυτὰ ἀθλιώτερα τῆς ἀνοργάνου ὕλης. Ἄς κατέλωμεν ἄρα εἰς τὴν ἀνόργανον ὕλην, ἄς ἐξαφανίσωμεν τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς γῆς, ἐὰν θέλωμεν νὰ καταπαύσωμεν τοὺς πόνους καὶ τὰς ὀδύνας. Ἐπιστή-
μαι, κοινωνικὴ πρόοδος, ἐκπαίδευσις, τελειοποιήσις, τὰ πάντα εἶνε φροῦδα καὶ μάταια. Ἐπὶ τὸ ἔργον λοιπόν. Ἡ τυφλὴ καὶ ἀσυνείδητος δύναμις ἡ τὸ Σύμπαν παραχγοῦσα, συνεκεντρώθη εἰς τὴν ἀνθρωπότη-
τητα. Ἄς πεισθῇ ἡ ἀνθρωπότης περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐξαφανίσεως ἧς, καὶ ἐξ αὐτῆς θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ παντός διὰ τῆς ἐξαλεί-
ψεως τῆς συνεχύσεως αὐτὸ δυνάμεως τῆς ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἐνοικούσης».

Δὲν εἶνε φόβος νὰ παρασυρθῇ ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὴν κακοῦργον συμ-
βουλὴν. Ἀτομικὰ θύματα προέπεμψαν καὶ προπέμπουσιν εἰς τὸν τάφον τὰ θεωρήματα τῆς ἀπαισιοδοξίας καθ' ὃν χρόνον οἱ ταῦτα διδάσκοντες πλουτοῦσι διὰ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων τῆς λαοφθόρου φαντασίας τῶν. Ναί. Ἡ ἀνθρωπότης οὐδένα διατρέχει κίνδυνον σωματικῆς ἐξον-
τώσεως καὶ καταστροφῆς ἐκ τῆς ἄφρονος διδασκαλίας, ἀλλ' ἡ ἀπόγνω-
σις ἐνσπείρεται εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκρωμένων καὶ ἀναγινωσκόντων, πᾶσα ἀρχὴ ἠθικότητος διασκληύεται, ἡ κοινωνία βραδίξει πρὸς τὴν ἀπο-
κτῆνωσιν, πᾶν δὲ ὑψηλὸν καὶ ἰδεῶδες φρόνημα ἐκλείπει καὶ ἀποσβέννυται.

Τὰ λογικὰ ἄτοπα, αἱ παρχμορφώσεις τῆς ἀληθείας, καὶ πᾶσαι αἱ τερατώδεις σοφιστεῖαι δι' ὧν περικαλύπτονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀπελπισίας καὶ αἱ ὑπαγορεύσεις τῆς ἀπαισιοδοξίας εἶνε πρόδηλα καὶ περιφανῆ. Ὅρι-
ζουσιν ὡς τελικὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς καὶ προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν σωματικὴν ἡδονήν, — διδάσκουσιν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη

ὑπαρξίς ἐκμηδενίζεται διὰ τοῦ σωματικοῦ θανάτου, — ἀπεκδύουσι τὴν ἀνθρωπίνην συνειδησιν παντὸς ἠθικοῦ συναισθήματος, — ἀπονεκροῦσι πᾶσαν ἰδέαν καὶ θρησκευτικὴν πεποιθήσιν, καὶ καταλήγουσιν εἰς συμπεράσματα παριστάμενα εὐλογοφανῆ εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας ν' ἀναλύσωσι τὰς φονικὰς δοξασίας καὶ ἀκριβώσωσι τὰς ἀποπλανήσεις μεθ' ὧν περιεκαλύφθη ἡ περὶ οὐδύνης πραγματικότης. Καὶ ὄντως. Πρὸς τί ἡ συντήρησις τῆς ζωῆς, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀπλοῦν μηχανήμα, ἄσκοπον, ὑπαγόμενον εἰς μοιραίους καὶ ἀπαρβατάτους νόμους θλίψεως καὶ οὐδύνης; Πρὸς τί αἱ λύπαι καὶ οἱ πόνοι καὶ τὸ ψυχικὸν ἄλγος, ἐὰν ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ σωματικὴ ἀπόλαυσις καὶ ἡδονή; Ἐὰν ἡ παῦσις τῆς σωματικῆς ζωῆς εἶνε ἡ ἐκμηδένισις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπαρξέως πρὸς τί αἱ δοκιμασίαι καὶ αἱ ἀλγηδόνες τοῦ βίου; Διὰ τὸν πρεσβεύοντα δόγματα ὑλισμοῦ καὶ ἀθεΐας, ἡ θεωρία τῶν ἀπαισιοδοξούντων καὶ ὑπαγορευόντων τὴν αὐτοκτονίαν εἶνε εὐλογοφανῆς, εἶνε λογικὴ, εἶνε συνέπεια ἀναγκαῖα τῶν πεποιθήσεών των. Ἐννοῶ τὸν θεωροῦντα τὴν ζωὴν ὡς ἀποστολὴν ἀνατεθειᾶσαν ὑπὸ ὑπερτάτου Δημιουργοῦ, ὡς παροδικὴν καὶ ὡς δοκιμασίαν ὀδηγοῦσαν εἰς ἄλλην ἀθανασίας ὑπαρξίν, καὶ ἀποδίδοντα ἀξίαν εἰς τὴν ζωὴν ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων καὶ τῶν βλαβάνων. Ἐννοῶ τὸν Σίλβιον Πέλικον ἐπιστέλλοντα εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀπὸ τὰς εἰρκτὰς τῆς Ἐνετίης: «Πᾶσαι αἱ θλίψεις μου εἶνε ἀνεπαίσθητοι, ἀφ' ἧς ἀπέκτησα τὸ ὑπέρτατον τῶν ἀγαθῶν, τὴν θρησκευτικὴν πίστιν». Ἀλλὰ διὰ τὸν μὴ πιστεύοντα εἰς τὴν ὑπαρξίν ὑπεραισθητικοῦ κόσμου, διὰ τὸν ἐκλαμβάνοντα τὸν ἄνθρωπον ὡς σωματικὴν μηχανὴν προκύψασαν ἐκ τῶν αὐτομάτων τῆς ὕλης ἀνελίξεων, διὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Βύχνερ, ἡ ζωὴ εἶνε νύξ ἄνευ ἀστέρος καὶ ἄνευ ἐλπίδος φωτός, οὐδ' ἐννοῶ ἐπὶ τῇ βάσει τίνος λογικῆς ἀρχῆς δύναται ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἀξίαν τινα ὁ φρονῶν καὶ δοξάζων, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς εἶνε παγετῶδες, ἄσκοπον προϊόν τῆς ὕλης, ὅστ' ἄνευ πνεύματος, ἄνευ μέλλοντος, ἄνευ προορισμοῦ. Ἐντεῦθεν καταδείκνυται περιφανῶς τὸ παράλογον καὶ τερατῶδες θεωρημάτων ὀδηγούντων εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν νόμων καὶ ροπῶν τῆς φύσεως, εἰς τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ φυσικοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς τὴν ἐκμηδένισιν πάσης ἰδέας, δικαιοῦματος ἢ καθήκοντος, ὧν ἄνευ ἡ ἐν κοινωνίᾳ συμβίωσις καὶ πρόοδος, πρὸς ἃς καλοῦν τὸν ἄνθρωπον αἱ φυσικαὶ αὐτοῦ τάσεις καὶ ἀνάγκαι, ἀποβαίνει ἀδύνατος.

Καὶ οἱ ἀποδίδοντες εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνώτερον προορισμὸν τῆς σωματικῆς ἀπολαύσεως καὶ ἡδονῆς, καὶ οἱ δοξάζοντες, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε νοῦς, καὶ βούλησις καὶ ἐλευθερία καὶ πνεῦμα περιβαλλόμενον σαρκὸς καὶ

ὄστέων, καὶ οἱ εἰς Θεὸν πιστεύοντες, γίνονται θύματα ἀδικίας καὶ καταδιώξεως, καὶ αἱ νόσοι τοὺς καταθλίβουν καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνοίγονται οἱ τάφοι τῶν φιλτάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ὀδύνῃ ἐγκαρτεροῦν καὶ ἐν τῇ θλίψει ἐνισχύονται, ἐν τῇ συναισθήσει τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ ἐν τῇ πίστει τῆς ἀθανασίας καὶ ἀνταποδόσεως. Καὶ ὅτε ἐπιστῇ ἡμέρα μεγάλης δοκιμασίας, καὶ ὅτε τὸ ἄλγος κατακτῆσάν τὴν καρδίαν ἀπέκλεισε πᾶσαν ἐλπίδα ἡδονῆς ἢ ἀπολαύσεως, καὶ ὅτε ὡς ἐκ τῶν δεινῶν ἢ ὑπαρξίς μετετράπη εἰς ἄβυτον ἄβυσσον λύπης καὶ ἐρημώσεως, τότε ἡ διατήρησις τῆς ζωῆς ἐπιβάλλεται ὡς καθῆκον, ἡ δὲ ἀκράδαντος πίστις εἰς τὴν σοφίαν καὶ μακροθυμίαν τοῦ Δημιουργοῦ στηρίζει τὸν ἐν τῇ πάλῃ κλυδωνιζόμενον καὶ ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ἀπόγνωσιν καὶ ἀπελπισίαν.

Οἱ δὲ τῆς ἀπαισιοδοξίας σοφισταί, ὅπως τὰς τερατώδεις ἐπαγγελίας τῶν καταστήσωσιν εὐλογοφανεῖς, λαμβάνουσι τὴν ἀφετηρίαν αὐτῶν ἀπὸ τὴν μαστίζουσαν τὴν ἀνθρωπότητα ὀδύνην, καὶ ταύτην μεγεθύνοντες, καὶ ἀποκλείοντες τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ πᾶν γενναῖον καὶ ὑψηλὸν φρόνημα, ὀρίζουσι τὴν σωματικὴν ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν ὡς τὸν ὑπερτατον τῆς ζωῆς σκοπὸν, καὶ ἀποστεροῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πάσης πεπειθήσεως αἰωνίας ὑπάρξεως, συμβουλεύουσι τὴν αὐτοκτονίαν ὡς τὸ μόνον μέσον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν στερήσεων, ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχικοῦ ἄλγους.

Ἄλλ' ὁ Χριστιανισμὸς ἀντιτάσσει ἀπέναντι τῆς κτηνώδους διδασκαλίας ἄλλον εἰς τὸν βίον προορισμόν, ἡ δὲ καταβαλλομένη ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἐργασία, αἱ πράξεις ἐλέους καὶ εὐποιίας, ἡ ἐγκαρτέρησις ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ ταῖς ὀδύνασι δὲν εἶνε ἀπλῶς πρόσκαιρα ἀγαθὰ ἑξατμιζόμενα διὰ τοῦ σωματικοῦ θανάτου. Ὁ Χριστιανισμὸς προτείνει ἡμῖν τὴν ἀθανασίαν ὡς δόγμα πίστεως πρὸς κύρωσιν τῆς φιλοσοφικῆς ἀληθείας, ἀποδίδει εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἀξίαν. Ἡ ζωὴ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ δὲν εἶνε ὑπολογισμὸς ὀδύνης καὶ ἡδονῆς, ἀλλ' εἶνε εὐγενῆς πάλη ἔχουσα τελικὸν σκοπὸν πέραν τοῦ βίου.

IV

Ἄλλην σειρὰν σοφισμάτων τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου ἀποτελοῦσιν αἱ περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου θεωρίαι γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Δαρβίνιοι. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δαρβίνου περὶ καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνει τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἀπὸ ἐν γεγονὸς μηδὲως ἀμφισβητούμενον. Ἄλλ'

ἀπὸ τοῦ γεγονότος τούτου μέχρι τῆς διατυπώσεως τῆς θεωρίας γίνονται τόσα ἄλλα, τόσοι παρχολογισμοί, τόσαι προϋποθέσεις ἐναντίαι τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων διαψευδόμεναι, ὥστε ἀποβρίκει δυσεξήγητον τίνι τρόπῳ ἔστω καὶ ἐπὶ μικρὸν αἰ περὶ πιθηκοειδοῦς τοῦ ἀνθρώπου καταγωγῆς διδασκαλία ὑπεστηρίχθησαν καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐθεωρήθησαν ὡς ἄξια σπουδαίας μελέτης καὶ ἐκζητήσεως.

Τὸ γεγονός ἐξ οὗ ὠρμήθη ὁ Δαρβίνος εἶνε ἡ γενομένη μεταβολὴ τῶν ζῶων καὶ τὰ παρχγόμενα διάφορα αὐτῶν εἶδη.

Οἱ ἀνατρέφοντες τὰ ζῶα ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ διάφορα εἶδη παντοίας μεταβολάς, αἵτινες κληρονομικῶς μεταβιβαζόμεναι παράγουσι τὰς ἀναριθμήτους ποικιλίας τῶν ἵππων, τῶν βοῶν, τῶν προβάτων, τῶν περιστερῶν, τῶν κυνῶν. Ὁ ἀνατροφεὺς ἐκλέγει λ. χ. ἐκ τῶν προβάτων δύο ἄτομα ἔχοντα πλατεῖαν τὴν οὐρὰν καὶ συζευγνύων αὐτὰ ὡς καὶ τοὺς ἐπιγόνους αὐτῶν παράγει μίαν ποικιλίαν προβάτων μὴ προϋπάρχουσαν, μεταβιβαζομένου κληρονομικῶς καὶ ἐπιτεινομένου μάλιστα τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτήρος τῶν προγόνων. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐμορφώθησαν 150 ποικιλία περιστερῶν, 180 κυνῶν, πολλαὶ δὲ ποικιλίαι βοῶν καὶ ἵππων καὶ ἄλλων κατοικιδίων ζῶων. Ἀπὸ τὸ γεγονός τοῦτο ἐξάγουσιν οἱ τῶν Δαρβινείων ὑποθέσεων σοφισταὶ δύο τινά. 1^{ον}—Ἐπιφέρει εἰς τὴν φύσιν τάσιν πρὸς μεταβολὴν τῶν ἰδιοτήτων καὶ χαρακτήρων τῶν ζῶων. 2^{ον}—Ἐπιφέρει αἰ παρεκβάσεις, ἀπαξ παραχθῆσαι, μεταβιβαζονται κληρονομικῶς εἰς τοὺς ἐπιγόνους καὶ μονιμοποιῶνται.

Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου τῆς τεχνητῶς ἐπιτυγχανομένης ποικιλίας τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν, ἐστήριξεν ὁ Δαρβίνος τὴν ὑπόθεσίν του περὶ καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τινος πιθηκοειδοῦς ζώου. Ἐὰν ὁ ἀνθρώπος, εἶπε, διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῶν ἄλλων τεχνητῶν μέσων, ἐπιτυγχάνη σπουδαῖα ἀποτελέσματα καὶ σπουδαίας μεταβολάς, τί δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ φύσις δι' ὅλους αὐτομάτου διαλογῆς; Φρονῶ, ὡς ἐκ τούτου, ἔλεγεν ὁ Δαρβίνος, ὅτι πᾶς ὁ ζωϊκὸς κόσμος παρήχθη ἀπὸ ἓν πρωτόπλασμα ἀρχέτυπον, ἡ δὲ φύσις κατώρθωσε μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ παραγάγῃ πάντα τὰ ζωϊκὰ εἶδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ζωϊκοῦ κυττάρου, δημιουργηθέντος ὑπὸ τοῦ Πλάστου καὶ ἔχοντος ἐν ἐκυστῶ τὴν ἀπεριόριστον δύναμιν τῆς παραγωγῆς πάσης ζωϊκῆς ὑπάρξεως μέχρι τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Τὸ γεγονός τῆς διὰ τεχνητῶν μέσων μεταβολῆς τῶν ζῶων κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὸν ὄγκον, ἐφ' οὗ ἡ Δαρβινείος ὑπόθεσις ἐρείδεται, εἶνε ἀδιαφιλονεικῆτον, ἀλλὰ τὸ σόφισμα συνίσταται εἰς τὴν ἀτελεῖα αὐτοῦ

ἀκρίβωσιν, εἰς τὴν περικάλυψιν σπουδαίου φαινομένου καταδεικνύοντος τὸ ἀσύστατον καὶ πλημμελὲς τῆς ὑποθέσεως.

Οἱ ἀνατροφεῖς τῶν ζώων παράγουσι ποικιλίας τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἀλλ' οὐδέποτε δύνανται νὰ παραγάγωσι νέον εἶδος ἐφ' ὅσον καὶ ἂν ἀπομακρύνωνται οἱ χαρακτηρῆες τῶν ἀτόμων. Οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος κατῴρωσε νὰ μεταμορφώσῃ τοὺς ἰχθύας εἰς πτηνά, τοὺς βόας εἰς πρόβατα, τοὺς λαγωῦς εἰς κύνες. Πάντα τὰ ζωϊκὰ εἶδη ὑπεβάλλονται εἰς σταθεροὺς καὶ ἀμεταβλήτους φυσικοὺς νόμους διατηροῦντας τὴν ἁρμονίαν τῶν διαφορῶν εἰδῶν καὶ τὸ ἀσύγχυτον τῶν διαχωριζόντων αὐτὰ ὀρίων καὶ τῶν γνωρισμάτων ἐνὸς ἐκάστου. Ἡ φύσις ἐπιτρέπει τὴν μεταβολὴν τοῦ εἶδους εἰς τὰς ἀνθρωπίνους προσπαθείας, τὴν μεταβολὴν τῆς μορφῆς, τῶν ἔξεων καὶ αὐτῶν τῶν ἐνστίκτων, αἱ δὲ παραγόμεναι μεταμορφώσεις καὶ ποικιλίαι εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶνε ἄκαμπτοι ὡς πρὸς τὸ εἶδος, ὡς πρὸς τὸν διατηρούμενον τουτέστι φυσιολογικὸν σύνδεσμον τῶν ἀτόμων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, διατηρουμένης μονίμου, σταθερᾶς, ἀναλλοιώτου τῆς οὐσίας τοῦ εἶδους. Ἡ μεταξὺ τῶν μεγάλων κυνῶν τῆς Jena nuovo καὶ τῶν σμικροτάτων κυνῶν ἕνωσις εἶνε πάντοτε μόνιμος, καίτοι μέγισται ὑπάρχουσι διαφοραὶ ἐνστίκτων, μορφῆς, δέρματος καὶ μεγέθους. Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος εἰργάσθη νὰ μεταβάλλῃ τὰ εἶδη, ἡ δὲ φύσις ἐπέτρεψε πρὸς μικρὸν τὴν ἀθέτησιν τοῦ νόμου περὶ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν, ὅπως δώσῃ μεῖζον κύρος εἰς αὐτόν, ὅπως διδάξῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι εἶνε μάταιαι αἱ προσπάθειαι τοῦ πρὸς παραγωγὴν νέου εἶδους. Ἐκ τῆς συζεύξεως τοῦ ὄνου καὶ τοῦ ἵππου γεννᾶται ἡμίονος, ἀλλ' ὁ νέος οὗτος ζωϊκὸς τύπος ἐξαντλεῖται εἰς πρώτην γενεάν, ἐστερημένος ὢν τῶν στοιχείων πρὸς μεταβίβασιν τῆς ζωῆς. Ἄλλοτε τὸ παραχθέν νόθον ἐκ τῆς συζεύξεως συγγενῶν εἰδῶν δὲν μένει στεῖρον, ἀλλ' αἱ νέαι ἰδιότητες δὲν μεταβαίνουν εἰς τοὺς ἐπιγόνους ἐπανερχομένους εἰς ἓν τῶν εἰδῶν ἐξ οὗ παρήχθησαν, οὕτω δὲ ὁ τόκος τοῦ γεννήματος τῆς νόθου ἐνώσεως λύκου καὶ κυνὸς εἶνε κύων ἢ λύκος, ὁ δὲ καρπὸς τοῦ παραχθέντος ἐκ τῆς ἐνώσεως λαγωῦ καὶ κονίκλου εἶνε λαγῶς ἢ κόνικλος.

Δὲν προτίθεται νῦν εἰς τὰς σελίδας τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» νὰ ἐκθέσω πάντα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ πάντα τὰ γεγονότα ὅσα ἀνατρέπουσιν ἐκ θεμελίων τὴν Δαρβίνειον ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ὑποδείξω τὰ σοφίσματα δι' ὧν παραμορφουμένων τῶν γεγονότων ἢ κακῶς ἐρμηνευομένων, διαμορφοῦνται ψευδῆ καὶ τερατώδη θεωρήματα. Συμφώνως πρὸς τὴν Δαρβίνειον ὑπόθεσιν ὁ ἄνθρωπος παρήχθη ὑπὸ πιθηκοειδοῦς τινος εἶδους, ὡς παράγονται τεχνητῶς αἱ ποικιλίαι τῶν ζώων, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπόθεσιν

ταύτην υποκρύπτεται τὸ φυσικῶς ἀδύνατον τῆς παραγωγῆς νέου εἶδους, υποκρύπτεται ὁ νόμος τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν, ἀποσιωπᾶται τὸ σπουδαιότατον γεγονός τῆς παντελοῦς ἀδυνατότητος τῆς ἀνθρωπίνης βιομηχανίας τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν, υποκρύπτεται ἡ βεβαιώσεις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Δαρβίνου, ἀνομολογήσαντος, ὅτι οὐδέποτε παρετηρήθη, οὐδέποτε ἐβεβαιώθη ἐν τῇ φύσει παραγωγή ἐνός εἶδους ἀπὸ ἑτερον. Καὶ ἐπὶ τοιούτων υποκρύψεων καὶ παραμορφώσεων προτείνεται ὡς ἀπλουστάτη θεωρία ἡ μεταβολὴ τῶν εἰδῶν καὶ ἡ παραγωγή τοῦ ἐνός εἶδους ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, καθ' ὃν τρόπον παράγει ὁ ἀνατροφεὺς τῶν ζώων τὰς ποικιλίας τοῦ αὐτοῦ εἶδους.

Εἶνε περιττὸν ν' ἀναφέρω, ὅτι ὅσοι τῶν ἐπιστημόνων ἐθαμβώθησαν ἀπ' ἀρχῆς ἐκ τοῦ νεωτερισμοῦ τῶν Δαρβινείων θεωρημάτων, ἐγκατέλειψαν αὐτὰ μετὰ τὰς γενομένας τελευταίας σπουδαίας μελέτας καὶ ἐκζητήσεις. Τιμᾶ, ἔλεγεν ὁ Βίρχωβ, τὴν ἀνθρωπολογικὴν τῆς Φραγκφόρτης ἑταιρίαν, ὅτι οὐδέποτε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν παρεσύρθη ἀπὸ τὰς Δαρβινείους ὑποθέσεις, ὁ δὲ Δάρβιν αὐτὸς πρὸ τοῦ θανάτου του ἀνωμολόγησεν, ὅτι πάντες οἱ φυσιογῶνται εἰς οὓς αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ὀφείλουσι τὰς προόδους αὐτῶν, ἀπέκρουσαν τὴν ὑπόθεσιν του περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ μένοντες ἀδιάσειστοι εἰς τὰς ἰδέας των εἶνε οἱ καθηγηταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου. Πιστεύω ὅτι δὲν εἶνε ἐνήμεροι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῶν ἐξαγομένων τῶν τελευταίων ἐκζητήσεων τῶν μεγάλων τῆς ἐπιστήμης ἐρμηνέων τῆς Ἑσπερίας.

V

Θὰ ἐπιστήσω ἀκόμη τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μου ἐπὶ ἄλλου σοφίσματος τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου, τοῦ πάντων τερατωδεστεροῦ.

Ὁ Δαρβίνος ὑπέθετεν, ὅτι ἅπας ὁ ζωϊκὸς κόσμος κατὰγεται ἐξ ἐνός πρώτου ζωϊκοῦ κυττάρου προικισθέντος ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ τῆς καταπληκτικῆς δυνάμεως τῆς παραγωγῆς πάντων τῶν εἰδῶν, διὰ μεταμορφώσεως καὶ μεταβολῆς τῶν ἐπιγόνων. Ὑπόθεσις ἀσύστατος, ὑπόθεσις ἐναντία τῶν νόμων τῆς φύσεως τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν, ἀλλ' ὑπόθεσις μὴ ἀντιστρατευομένη ὅλως εἰς τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας τῆς ζωῆς. Ἄλλ' οἱ ὑλισταὶ τῆς Γερμανίας ὁ Βύχνερ καὶ ὁ Χέκελ παραμορφώσαντες τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Δαρβίνου, παραγκωνίσαντες τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας, ἐπενόησαν τὸ καλούμενον σύστημα τοῦ μονισμοῦ καθ' ὃ ἡ πρώτη ζωϊκὴ κυψέλη, ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιφανείᾳ, παρήχθη αὐτόματος ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνόργανον ὕλην. Καὶ τίς ἡ ἀπόδειξις, ἐφ' ἧς εἰσίδεται ἡ νέα

αὕτη ὑπόθεσις ἢ ἀναιρούσα καὶ αὐτὸν τὸν Δαρβινισμόν; Ἀπό-
δειξις; Μηδεμία. Τεκμήριον, οὐδέν. Ἀπλῆ ἔνδειξις τοῦλάχιστον;
Οὐδὲ τοῦτο.

Πρέπει λέγει ὁ Χέκελ νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν τῆς αὐτομάτου
γενέσεως τῆς κυψέλης διότι ἄλλως θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ προσφύγωμεν
εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς δημιουργίας τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ ὕλισται ἀπο-
κρούομεν. «Βεβαίως, εἶνε λόγοι τοῦ Χέκελ, ἀποκρούοντες τὴν ἰδέαν τῆς
δημιουργίας, θὰ εὐρεθῶμεν ἐνώπιον ἄλλου μυστηρίου, τῆς αὐτομάτου
γενέσεως τῆς ζωῆς». Μυστήριον καὶ μυστήριον, ἅς ἀντικαταστήσωμεν
τὴν νέαν ταύτην πίστιν.

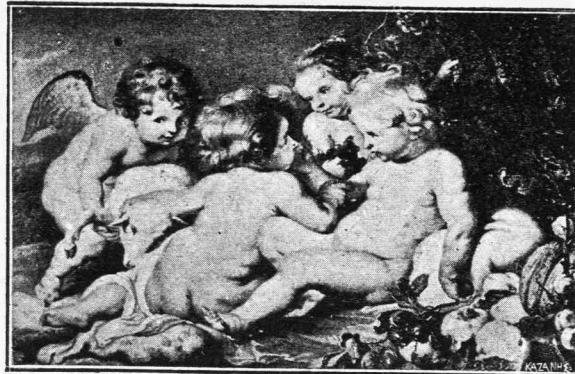
Νέαν πίστιν. Ἄλλ' ἡ νέα αὕτη πίστις δὲν εἶνε ἀπλῶς μυστήριον,
εἶνε τὸ παράλογον, τὸ τερατώδες, τὸ ἀναιρούμενον ὑπὸ τῶν νόμων τῆς
φύσεως. Ἡ θρησκευτικὴ ἰδέα, ἡ φιλοσοφικὴ ἰδέα τοῦ πνευματισμοῦ,
παραδεχόμεναι τὴν ὑπαρξίν ὑπερφυσικῶν δυνάμεως, δύνανται νὰ ἐπικαλε-
σθῶσι τὴν ἰδέαν τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς δημιουργίας χωρὶς ν' ἀναιρέ-
σωσι τοὺς ὅρους καὶ τοὺς κανόνας τῆς λογικότητος. Ἄλλ' οἱ δοξάζοντες,
ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει πλὴν τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁρατοῦ κόσμου καὶ τῶν διεπόν-
των αὐτὸν μοιραίων μηχανικῶν νόμων, παραλογίζονται διδάσκοντες
ὑποθέσεις καὶ συστήματα ἀντίθετα τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ὑπ' αὐτῶν
ἀναιρούμενα. Ἡ ζωὴ δὲν δύναται νὰ πηγᾶσῃ ἀπὸ τὴν ἀνόργανον ὕλην.
Ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς ἀντιστρατεύεται πρὸς τοὺς νόμους τῆς ὕλης καὶ ὑπερ-
νικᾷ αὐτούς. Ὅταν ἡ ἰσχὺς τῆς ζωϊκῆς δυνάμεως ἐκλείψῃ ἀπὸ τὸ ζωϊ-
κὸν σῶμα, τότε ἐπέρχεται ὁ θάνατος καὶ τὸ κράτος τῶν νόμων τῆς
ὕλης. Ὁ αἰοδιμος Παστέρ διὰ πολυχρονίων πειραμάτων κατέδειξεν, ὅτι
ἡ ζωὴ δὲν δύναται νὰ ἐκπηγάσῃ ἀπὸ τὴν ἀνόργανον ὕλην ὡς καὶ αὐτὰ
δὲ τὰ ἐλάχιστα ἔντομα, ἔχουν τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπὸ τὰ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖ-
ραν ὑπάρχοντα ζωϊκὰ σπέρματα. Ἡ ζωὴ παράγεται ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἡ
ζωὴ εἶνε ἰδέα, εἶνε δύναμις, εἶνε δημιουργία συνεργαζομένη μετὰ τῆς
ὕλης καὶ μετὰ τῶν νόμων αὐτῆς, ἀλλὰ μηδὲν ἔχουσα κοινὸν μετὰ τῶν
χημικῶν καὶ φυσικῶν δυνάμεων. Ἡ πίστις τὴν ὁποίαν μᾶς προτείνετε
δὲν εἶνε οὔτε μυστηριώδης, οὔτε ἀκατάληπτος, ἀλλ' εἶνε πίστις ἀφρο-
σύνης καὶ μωρίας, κατὰ δὲ τὸν Ἄκυζόνιον Φράνην, ἄλλοτε ὑλοδοξοῦντα
ἦδη δὲ μεταγνώσαντα καὶ ἀποκηρύξαντα τὰς πεποιθήσεις του, «αἱ
διδασκαλίαι τῆς αὐτομάτου γενέσεως, εἶνε ψευδεῖς ἄμα καὶ ἐγκληματι-
καί, καὶ ὁ μὲν ἐπιχειρῶν νὰ ἐφαρμώσῃ αὐτὰς ἐφ' ἑαυτοῦ εἶνε ἄξιός τοῦ
φρενοκομείου, ὁ δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων εἶνε ἄξιός τῶν δεσμοτηρίων». Καὶ ὁ
περικλεῆς φυσιολόγος Βίρχωβ ἔλεγεν, ὅτι αἱ περὶ αὐτομάτου τῆς ζωῆς

γενέσεως ὑποθέσεις εἶνε μωραί, δὲν διαψεύδονται δὲ ἀπὸ τοὺς θεολογοῦν-
τας μόνον ἀλλ' ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς ἐπιστήμονας.

Μᾶς προτείνετε νέαν πίστιν, πίστιν παραλογισμοῦ καὶ παραφροσύνης ἐνώπιον τῆς λογικῆς καὶ τῆς διανοίας, ἀλλ' ἡ πίστις αὕτη εἶνε τοῦλάχιστον περιβεβλημένη διὰ πάντων τῶν λογικῶν στοιχείων τῶν ἐπιβαλλόντων τὸ γόητρον τοῦ ὕψους, τοῦ σεβασμοῦ, τοῦ ιδεώδους φρονήματος ἔστω δὲ καὶ φαντασιώδους τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως βελτιώσεως καὶ προόδου ; *Οχι, ὄχι. Τὰ ἰλυκαμμένα δόγματα τῆς ἀθείας καὶ τοῦ μονισμοῦ τὰ γνωρίζομεν ἤδη. Εἶνε ἡ πίστις τοῦ μηδενός καὶ χεῖρων τοῦ μηδενός. Εἶνε ἡ πίστις ἡ χαρακτηρίζουσα τὸν ἄνθρωπον ὡς κτήνος καὶ σωματικὴν μηχανὴν ἀνεύθυνον ἐπὶ ταῖς πράξεσι καὶ ἐνεργείαις του, ὡς στερούμενον ἐλευθέρας βουλήσεως. Εἶνε ἡ πίστις, ἡ διδάσκουσα, ὅτι τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀγαθόν, ἡ ἐθελουσία, τὸ δικαίωμα, τὸ καθήκον, ἡ ἀρετὴ, ἡ τιμὴ εἶνε λέξεις κεναὶ νοήματος καὶ σημασίας. Τὴν ἄφρονα καὶ κακοῦργον ταύτην πίστιν μᾶς προτείνετε ν' ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τὰ διαθερμάναντα τὰς καρδίας τῶν ἐν ταῖς τέχναις διαπρεψάντων, τῶν περικλεῶν τῆς ἐπιστήμης ἐρμημένων, τῶν γιγάντων τῆς ποιήσεως, τῶν ἐνδόξων ἰχνηλατῶν τῆς οὐσίας τῶν ὄντων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Μᾶς προτείνετε νέαν πίστιν, τὴν πίστιν τῆς ἀπογνώσεως καὶ τῆς ἐγκληματικότητος, ἐπ' ὀνόματι δ' αὐτῆς μᾶς προσκαλεῖτε νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὰνάματα τῆς πίστεως, ἐξ ἧς ἀνέβλυσαν πᾶσαι αἱ περιφανεῖς ἀρεταί, πᾶσαι αἱ πράξεις τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ ἐθελουσίας δι' ἃς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων σεμνύνεται.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ : Ο ΕΡΩΣ (Εἰκὼν 'Ροββενς)